

آینده پژوهی نگرش جوانان دهه ۸۰ در زمینه آزادی، اقتصاد، فرهنگ (نمونه موردی، شهر شیراز)

فاطمه باقری^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۰

چکیده

هدف از این مقاله انتقال نتایج مطالعات علمی و تجربی نویسنده در راستای آینده پژوهی بوده است به طوری که نگارنده نتایجی که از مطالعات میدانی خود و همچنین تجربیاتی که در کلاس درس دانشگاه با دانشجویان داشته است را در این نوشته مطرح کرده است. و با مطرح کردن فضای حال جامعه راهکارهایی برای حل مسائل امروزه در آینده داده است. جامعه مورد مطالعه جوانان شهر شیراز و نمونه آماری آن ۱۸ تا ۲۹ سال یا به عبارتی دهه ۸۰ هستند. چارچوب نظری مورد استفاده در این پژوهش برگرفته از اندیشه‌های وندل بل می‌باشد. نتایج حاصل از مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که جوانان خواستار آزادی فکر و بیان، بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی هستند. همچنین علاقه بسیار زیادی به میهن خود دارند و اعتقاد آنها به فرهنگ ایرانی-اسلامی در سطح مطلوبی قرار دارد. بنابراین با ایجاد سیاست‌های درست برای بهبود اوضاع اقتصادی و اجتماعی می‌توان امیدوار بود که در آینده شاهد بهبود اوضاع باشیم و جوانان هنجارها و ارزش‌های مورد نظر جامعه را بیشتر رعایت کنند.

کلید واژه‌ها: جوانان، آینده پژوهی، سیاست‌گذاری- راهبرد، شیراز.

استناد فارسی (شیوهی APA، ویرایش ششم، ۲۰۱۰؛ شیوهی APSA)

باقری، فاطمه (پاییز ۱۴۰۳). «آینده پژوهی نگرش جوانان دهه ۸۰ در زمینه آزادی، اقتصاد، فرهنگ (نمونه موردی، شهر شیراز)». پژوهشنامه تاریخ، سیاست و رسانه، سال ۷، شماره ۳، پیاپی ۲۷، صص ۴۰-۱۹.

^۱. دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، پژوهشگر و مدرس گروه معارف، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز،

ایران. ایمیل: fatemeh.bagheri1982@gmail.com

کپی‌رایت © ۲۰۱۰، ایسک (اندیشکده مطالعات راهبردی کریمه شیراز). این متن، مقاله‌ای برای دسترسی آزاد است که با توجه به استاندارد بین‌المللی CCA (Creative Commons Attribution) نسخه 4.0 توزیع شده است و به دیگران اجازه می‌دهد این اثر را با راجیری

کنند، آن را با دیگران به اشتراک بگذارند و مطالب را اقتباس کنند.

۱. مقدمه

همه انسان‌ها دغدغه این را دارند که در آینده چه خواهد شد و برای به دست آوردن آینده‌ای بهتر تلاش می‌کنند؛ برخی مسائل هستند که تنها مربوط به زندگی شخصی فرد می‌شود و هر فردی به‌صورت خصوصی برای داشتن آینده‌ای مطلوب تلاش می‌کند. اما از آنجایی که افراد در محیط اجتماع زندگی می‌کنند و با یکدیگر ارتباط دارند یک سری مسائل عمومی در هر جامعه وجود دارد که زندگی همه را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد و دغدغه همه افراد است. برای حل این مسئله بهتر است نخبگان و دانشگاهیان جامعه دست به کار شوند و به‌صورت علمی و حساب شده ایده بدهند. یکی از راه‌هایی که می‌تواند مفید باشد، آینده پژوهی است. در حالی که گذشته، حال و آینده همگی به‌نوعی به هم وابستگی متقابل دارند، اما تنها نقطه‌ای که می‌تواند آینده را تغییر دهد، زمان حال است. ما ابتدا باید مشکلات و مسائل را بشناسیم و بعد راهکارهایی برای حل این مشکلات در آینده ارائه بدهیم. انواع آینده که در مطالعات آینده‌پژوهی به آن پرداخته می‌شود به سه دسته تقسیم‌بندی می‌شود:

۱- **آینده ممکن:** شامل تمامی آینده‌هایی است که می‌تواند اتفاق بیافتند. مهم نیست که این آینده‌ها تا چه حد احتمال وقوع داشته باشند و یا حتی دست نیافتنی باشند.

۲- **آینده محتمل:** آنچه به احتمال زیاد در آینده به وقوع خواهد پیوست.

۳- **آینده مطلوب:** آنچه مطلوب‌ترین رویداد در آینده است.

با توجه به این دسته‌بندی، آینده‌ای که مورد توجه ما است، آینده محتمل است، چرا که می‌خواهیم در مورد اتفاقاتی که ممکن است در آینده رخ دهد، تحقیق و بررسی کنیم.

جمعیت ایران مانند هر کشور دیگری از پیر و جوان تشکیل شده است و یقیناً جوانان به دلیل اینکه آینده‌ساز هر کشوری هستند بسیار مهم هستند و باید مورد توجه خاص قرار بگیرند. متأسفانه چند سالی است که بعضی از جوانان ما دست به اعمال هنجار شکنانه می‌زنند. این‌گونه حرکات مخصوصاً از دی ماه ۱۳۹۶ که عده‌ای از افراد مخصوصاً جوانان به خیابان‌ها آمدند و آشوب‌هایی را ایجاد کردند شدت بیشتری گرفته است. از آن تاریخ این دغدغه در ذهن نگارنده ایجاد شده است که چرا این اتفاق‌ها افتاده است و چه شرایطی بوجود آمده که جوانان جامعه ما دست به چنین اعمالی زده‌اند و خواسته آنها چیست؟ در همین راستا در هر سال در قالب یک پژوهش میدانی نگرش جوانان دهه ۸۰ مورد بررسی قرار داده شده تا در جریان طرز تفکر آنها قرار گرفته و متوجه شویم که چه تغییراتی در آن صورت گرفته است.

۲. چارچوب نظری

وندل بل یکی از اندیشمندانی است که دیدگاه کامل و جامعی در مورد آینده پژوهی داشته است بر همین اساس با توجه به اینکه هدف این مقاله بررسی شرایط حال جهت ارائه راهکارهایی برای آینده یا به عبارتی آینده پژوهی است؛ در این مقاله از چارچوب نظری ایشان استفاده شده است. بل اعتقاد دارد که اندیشیدن پیرامون آینده از اهمیت بسزایی برخوردار است. زیرا این اندیشه و دانش دست مایه‌ای ضروری برای تصمیم‌گیری و مشارکت در اقدام‌های هدفمند و معنادار است. معتقد است که آینده به مفهوم قطعیت‌ها و لابدها نیست بلکه آمیزه‌ای از ممکنات و محتمل‌ها و حتی مقوله‌های تازه است. بل ادعا می‌کند که آینده‌پژوهی دانش اقدام است که آینده‌پژوهان در چارچوب و قلمرو آن می‌کوشند آینده‌های ممکن را بر پایه روندهای موجود و دیگر داده‌های علمی، پیش‌بینی و یا کشف و از سویی، این آینده‌های ممکن را در پرتوهای انسانی مورد توجه قرار دهند و از این رهگذر، برنامه‌ها و سیاست‌هایی که می‌توانیم آنها را ارزیابی کنیم و تصمیم‌هایی را برای آنها پیشه سازیم به گونه‌هایی که ممکن‌ها به دلخواه‌ترین آینده‌ها مبدل شوند و سرانجام به برنامه‌ها و اقدام‌هایی فرجام یابند. این تصمیم‌های ما است که آینده را رقم می‌زند. آینده‌پژوهی انسان‌ها را قادر می‌سازد، آینده و سرنوشت خود را رقم بزند (خرایی، ۱۳۹۲: ۸۰). از دیدگاه وندل بل، عمده‌ترین مقاصد و هدف‌های آینده عبارتند از:

- مطالعه آینده ممکن،
- مطالعه آینده محتمل
- مطالعه تصویرهای گذشته آینده
- مطالعه بنیان‌های دانشی (یافتن پاسخی در خور برای این پرسش که ما در چه حالتی می‌توانیم به آینده واقف شویم) (خرایی، ۱۳۹۲: ۷۸)

به اعتقاد بل، آینده‌پژوهی بی‌هیچ تردیدی یک دانش، و به‌طور ویژه «دانش اقدام» است، زیرا در قلمرو آن، داده‌های علمی گردآوری شده، به‌عنوان دست‌مایه و بستری برای پیشنهاد و اجرای اقدام آگاهانه به کار می‌روند. بل اعتقاد دارد که آینده پژوهی مقوله‌ای علمی است، زیرا داده‌ها را گردآوری می‌کند و پیش‌بینی‌هایی بر پایه داده‌های گردآوری شده، پیشنهاد می‌کند (همان، ۸۳).

۳. پیشینه پژوهش

رضایی (۱۴۰۲) پژوهشی تحت عنوان «ظرفیت‌شناسی ابزارهای آینده پژوهی در سیاست‌گذاری رسانه» نگاشته است. براساس داده‌های این پژوهش برای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت‌های آینده‌پژوهی در سیاست‌گذاری رسانه لازم است چالش‌های موجود در این عرصه برطرف

شود. در این راستا، نهادینگی علمی آینده پژوهی با هدف زمینه سازی برای پیوند بین دو دانش آینده پژوهی و سیاستگذاری رسانه پیشنهاد شده است (رضایی، ۱۴۰۲: ۷۹).

ترکی و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی تحت عنوان «آینده پژوهی قومیت‌گرایی و تأثیر آن بر امنیت جمهوری اسلامی ایران (مورد مطالعه، قومیت عرب)» نگاشته‌اند. آنها با بررسی منابع علمی ۵۷ عامل تأثیرگذار بر رشد هوشمند سکونتگاه‌های روستایی را شناسایی کرده و در ۴ بعد دسته‌بندی شدند کرده‌اند؛ و در مجموع ۳۰ نفر، شامل مدیران سازمان‌های مرتبط و متخصصان دانشگاهی، مصاحبه انجام داده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌های آنها مبتنی بر تکنیک‌های آینده‌پژوهی بوده است؛ از جمله تحلیل ساختار، تحلیل اثرات متقابل (نرم‌افزارهای میک مک و سناریوویزارد). نتایجی که به دست آورده‌اند نشان داده که تعداد ۳۵ سناریو با سازگاری ضعیف و تنها یک سناریو در حالت سازگاری قوی و پایدار (ناسازگاری صفر) قرار دارد. سناریوی اول، که یک سناریو با جهت مثبت است، دارای مجموع امتیاز اثر متقابل ۴۴۶ و ارزش سازگاری ۵ است؛ در حالی که سناریوی دوم، که سناریوی نامطلوب است، مجموع امتیاز اثر متقابل ۹۳- و ارزش سازگاری ۱- دارد. سناریوی سوم (پابرجا) نیز دارای ارزش سازگاری ۳ بود و با امتیاز مجموع اثر متقابل ۴۲ می‌تواند از سناریوهای محتمل برای آینده تحولات کالبدی- فضایی روستایی باشد. (ترکی، ۱۴۰۲، ۲)

عبدی لیفکویی و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی تحت عنوان «آینده پژوهی جایگاه خانواده در ایران قوی: بررسی نگرش دانشجو معلمان دختر به مسئله جوانی جمعیت (مطالعه موردی: استان تهران)» انجام داده‌اند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که عوامل آسیب به فرزندآوری مادران شاغل در بدنه آموزش و پرورش از دیدگاه دانشجو معلمان دختر استان تهران به‌عنوان مادران آینده‌ی کشور عبارت‌اند از: فضای مجازی مدیریت نشده برای کودکان در زمان حضور مادر در محل کار، عدم تربیت دینی کافی در مهدکودک‌ها، حجم کاری زیاد و ناتوانی مادر در تفکیک کار و مدرسه. مشکلات مرخصی مادران شاغل و انتقالی معلمان و نبود مشوق‌های لازم و مناسب جهت فرزندآوری زوجین فرهنگی جوان. علاوه بر آن «آسیب‌ها و تبعات کاهش جمعیت کشور در آینده» به ترتیب شامل: کمبود نیروی دفاعی کشور، نیروی کارآمد صنعتی و نیروی انسانی با ۴۶٪ از کارافتادگان کسب و کارها با ۲۲٪ فروپاشی نظام خانواده و پیری جمعیت. از بین رفتن مفهوم خاله، عمه و ... در آینده و ناآشنایی فرزندان با این نسب‌ها، کاهش نشاط اجتماعی و نوآوری با ۹٪ و به‌کارگیری اتباع خارجی در امور کشور و تضعیف دین و فرهنگ با ۵٪ می‌شود (عبدی لیفکویی، ۱۴۰۲: ۴۹).

شیروودی و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی تحت عنوان «سناریو چالش‌های آینده پیش‌روی انقلاب اسلامی» نگاشته‌اند. آنان معتقدند دنیای امروز دنیای پرتلاطمی است و در این فضا شناخت آن بسیار حائز اهمیت است و با آشنایی هرچه بیشتر می‌توان از آسیب‌ها جلوگیری یا از فرصت‌ها کمال استفاده را برد. انقلاب اسلامی ایران چالش‌های متعددی در داخل و خارج دارد که از آن جمله می‌توان به چالش‌های برخورد جریان‌ات سیاسی، محیط زیستی، قومیتی، اقتصاد، زنان، امنیتی،

فرقه‌های نوظهور، رسانه، فضای مجازی و ... اشاره کرد. هدف این است که هر کدام از این مؤلفه‌ها چه تأثیری در آینده انقلاب دارند. انقلاب اسلامی ایران با چالش‌های قدیمی خود دسته پنجه نرم می‌کند ولی ماهیت ارزشی آن باعث شده است که از همه انقلاب‌ها مستثنی باشد، اما نگاه رو به جلو و تحلیل سناریوهای مختلف در همه ابعاد آینده‌های «ممکن»، «محتمل» و «مطلوب» باید مورد واکاوی قرار بگیرد که در این پژوهش قصد داشته‌اند با بررسی چالش‌های داخلی و خارجی پیش روی آن به درک تقریبی از آینده‌نگری صحیح برسند (شیرودی، ۱۴۰۱: ۴۳).

مولایی و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی تحت عنوان «آینده نگاری سرمایه اجتماعی ایران در افق ۱۴۱۰ با استفاده از روش تحلیل ساختاری» نگاشته‌اند. بر اساس نتایج به دست آمده نویسندگان، آینده‌ی سرمایه‌ی اجتماعی کشور وضعیت ناپایداری خواهد داشت. بنابراین، ضروری است حکمرانان و سیاست‌گذاران به فکر شناسایی و مدیریت مؤلفه‌های راهبردی و بحرانی این موضوع باشند. در این پژوهش، نه عامل از عوامل بسیار مهم اثرگذار بر آینده‌ی سرمایه‌ی اجتماعی و اثر متقابل آن‌ها تحلیل و در پایان توصیه‌هایی به منظور حفظ و ارتقای آینده‌ی سرمایه‌ی اجتماعی ارائه شده است (مولایی، ۱۴۰۲: ۱۶۰).

فتحی و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی تحت عنوان «شناسایی پیشران‌های مؤثر بر آینده شبکه‌های اجتماعی مجازی در مواجهه با رسانه‌های جمعی» نگاشته‌اند. یافته‌های پژوهش نشان داده است که ۲۷ پیشران بر آینده شبکه‌های اجتماعی مجازی تأثیر دارند که در چهار عامل کلی اجتماعی- فرهنگی، حقوقی- سیاسی، اقتصادی و فناوری قابل طبقه‌بندی است. طبق یافته‌های پژوهش، فناوری‌پایه شدن امور، بومیان دیجیتال، مالکیت رسانه‌ای و قدرت رسانه‌های سنتی بزرگ مقیاس، چهار عامل کلیدی نهایی مؤثر بر آینده شبکه‌های اجتماعی مجازی در مواجهه با رسانه‌های جمعی ایران در افق ۱۴۰۴ هستند (فتحی، ۱۴۰۲: ۶۱).

علیزاده (۱۴۰۱) پژوهشی تحت عنوان «تبیین مؤلفه‌های مؤثر در آینده راهبردی امنیت داخلی» نگاشته‌اند. نگارندگان در یافته‌های تحقیق، به رتبه‌بندی عوامل از دیدگاه خبرگان در عامل توصیف و عامل تحلیل و تفسیر عوامل شامل: شناخت روندهای جهانی، منافع و قدرت کنشگران بین‌المللی و منطقه‌ای، راهبرد و دکنترین قدرت‌ها و تهدیدکنندگان، توانمندی و اهداف تهدیدکنندگان، روندهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و غیره و در عامل تصمیم‌گیری راهبردی، مؤلفه‌های: تعیین قلمرو، دیدبانی، روندپژوهی، تحلیل علی لایه‌ای، تحلیل عوامل کلیدی و پیشران‌ها، شناسایی علائم ضعیف تغییر، ترسیم چشم‌انداز، فناوری کلیدی، تدوین سناریوها، تدوین سناریوهای شگفتی‌ساز، راهبردهای پابرجا، راهبردهای منطع و موردی، پس‌نگری، تدوین طرح راهبردی پرداخته‌اند (علیزاده، ۱۴۰۱: ۲۰۳).

قلی زاده زاوشتی و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی تحت عنوان «طراحی مدل آینده نگاری راهبردی به منظور پیاده‌سازی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» انجام داده‌اند. هدف از این مقاله ارائه مدلی است که بتواند بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را به اسناد برنامه‌ای کشور مرتبط نموده و زمینه برای پیاده‌سازی آن را فراهم کند و برای این منظور از ادبیات نظری مدل‌های آینده‌نگاری راهبردی استفاده شده تا یک مدل برای پیاده‌سازی بیانیه بومی‌سازی گردد. بدین منظور مدل اولیه به کمک مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای طراحی شده و سپس با استفاده از مصاحبه و پرسش‌نامه خبرگانی، تاب‌آوری مدل در ابعاد مختلف مورد سنجش قرار گرفته است. مدل نهایی بدین صورت به دست آمده است که بایستی براساس بیانیه گام دوم، رویکردهای کلان آینده‌پژوهانه استخراج و سپس چارچوب‌های شناختی-هنجاری گام دوم انقلاب به دست آید. در ادامه سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مبتنی بر آن بازنویسی شده و چشم‌اندازهای کلان و ملی (یا بخشی) بر اساس این سند و در افق‌های زمانی کمتر از ۴۰ سال تدوین گردد. ذیل این چشم‌اندازها فرآیند دیدبانی راهبردی اجرا شده و در انتها اسناد سیاستی جهت پیاده‌سازی تولید می‌گردد. برای پیاده‌سازی سند گام دوم می‌بایست ابتدا تمام سند به برخی موضوعات کلان ملی شکسته شده و سپس برای هر موضوع، اسناد سیاستی کشور (مانند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت) اصلاح و تدوین شده و سپس اسناد خردتر مانند چشم‌انداز، راهبردهای کلان، اسناد سیاستی و ... تدوین گردد (قلی زاده زاوشتی، ۱۴۰۱: ۱۱).

یگانگی و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی تحت عنوان «کاربرد پژوهش عملیاتی در آینده پژوهی» انجام داده‌اند. نگارندگان این پژوهش به دنبال ارائه سناریوهایی باورپذیر برای آینده پژوهش عملیاتی می‌باشند. سناریونویسی ابزاری برای برنامه‌ریزی و آینده نگاری می‌باشد. در آینده نگاری سه نوع آینده مطرح است: آینده‌های ممکن، آینده‌های باورپذیر، آینده‌های محتمل. آینده‌های ممکن شامل تمامی وضعیت‌های ممکن است که می‌تواند در آینده محقق شود (یگانگی، ۱۴۰۱: ۱۲۴).

خزایی و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی با عنوان «تأملی معرفت شناختی بر آینده پژوهی» انجام داده‌اند. این نوشتار ضمن بررسی تطابق آینده‌پژوهی با چارچوب رایج در پژوهش‌های علوم اجتماعی، مروری بر پارادایم‌های فلسفه‌ی علم و به ویژه برخی پارادایم‌های متقدم همچون واقع‌گرایی انتقادی و عملگرایی دارد؛ در ادامه مقاله می‌کوشد در پی پارادایم فلسفی مناسبی برای آینده‌پژوهان مسلمان باشد که این مسیر، سرانجام به پیشنهاد خام واقع‌گرایی اسلامی (با مذاق حکمت متعالیه و یا واقع‌گرایی علامه طباطبایی) می‌انجامد. به این ترتیب مطالعات آینده‌پژوهانه در حوزه‌های دفاعی می‌تواند از رهگذر ابتنا بر یک چارچوب معرفت‌شناسانه‌ی مستحکم که در آن حُجیتِ عقل و نقل پذیرفته شده، از دستاوردهای دانشکده‌های نظامی و حوزه‌های علمیه به صورت همزمان بهره‌مند شوند (خزایی، ۱۴۰۱: ۴۱).

تفاوت مقاله حاضر با مواردی که به‌عنوان پیشینه آورده شده در این است که در این مقاله با توجه به نتایجی که از مطالعات قبلی نگارنده به دست آمده می‌توان این امید را داشت که آینده‌ای بهتر داشته باشیم و با سیاستگذاری‌های درست و علمی، از مشکلات امروزی با موفقیت عبور کرده و از پتانسیل جوانان به‌عنوان آینده‌سازان کشور برای داشتن کشوری موفق‌تر بهره‌برد. در صورتی که اغلب در پژوهش‌های دیگر بیم این می‌رود که در آینده مشکلات بیشتر شوند و شرایط سخت‌تری بوجود آید. هم‌چنین تفاوت دیگر این است که در این مقاله به‌طور خاص به جوانان دهه ۸۰ پرداخته شده‌است و مسائل و مشکلاتی که آنها دارند مطرح شده و خواسته‌های آنها مورد بررسی قرار گرفته و راهکارهایی برای حل این مشکلات در آینده داده شده است.

۴. روش‌شناسی

۴-۱. هدف پژوهش

هدف این پژوهش مطرح کردن مطالعات علمی و تجربی نگارنده و ارائه راهکارهای کاربردی بر اساس نتایج به دست آمده از مطالعات انجام شده است.

۴-۲. سوال پژوهش

راه درست بررسی شرایط حال جامعه چگونه است؟ و چه راهکارهایی می‌توانیم برای بهبود اوضاع در آینده بدهیم؟

۴-۳. روش پژوهش (مورد پژوهی)

نظریه‌سازی بر مبنای مورد پژوهی یک نوع روش تحقیق است که مشتمل بر استفاده از یک یا چند نمونه موردی برای ایجاد ساختار نظری، گزاره‌ها و یا نظریه‌های درجه متوسط بر مبنای مشاهده‌های موردی و تجربی است. مورد پژوهی توصیفات تجربی و غنی نمونه‌های خاص یک پدیدار است که نوعاً مبتنی بر گستره‌ای از منابع داده‌هاست.

در این پژوهش از تجربه‌نگاری استفاده شده‌است. تجربه‌نگاری فرآیند جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مرتبط با رخداد واقعی سازمانی و مستندسازی آن است. هر تجربه به نتایج کمی-کیفی خاصی انجامیده و تجربه‌نگار در جریان آن بوده و احیاناً در تمام یا بخشی از آن ایفای نقش کرده و احتمال می‌دهد بتواند آموزه‌های تجربی از آن استنباط نماید. برای این منظور، به مکتوب، مستند و منسجم‌سازی دقیق رخدادها می‌پردازد (ذاکری، ۱۳۹۲: ۳).

۵. تبیین و حل مسأله

در سال‌های قبل از ۱۳۹۶ سعادت تدریس در دانشگاه‌های مختلف در درس انقلاب اسلامی را داشته و با جوانان و دانشجویان بسیاری ارتباط داشته‌ام به همین خاطر از دو طریق سعی کردم دلیل بوجود آمدن واکنش‌های خشونت‌آمیز و غیر متعارف برخی افراد را متوجه شوم. یکی این بود که بخشی از ساعت کلاس خود را به صحبت کردن با دانشجویان اختصاص می‌دادم. بدین صورت که از ابتدای ترم سعی می‌کردم رابطه دوستانه‌ای را با آنها داشته باشم به طوری که محیط کلاس برای آنها قابل اعتماد باشد و به راحتی بتوانند صحبت کنند و مشکلاتشان را بیان کنند و یک روش دیگر این بود که هر ترم با کمک خود دانشجویان یک پژوهش میدانی انجام می‌دادیم و از طریق پرسشنامه سعی می‌کردم نگرش آنها را در مورد مسائل مختلف مورد بررسی قرار بدهم. با توجه به این موضوع که عمدتاً جوانان دهه ۸۰ یا ۱۸ تا ۲۹ ساله‌ها بودند که بیشترین اعتراض را انجام می‌دادند و همچنین این نسل می‌تواند در آینده کشور بیشترین تأثیر را داشته باشند، چراکه آنها آینده‌سازان کشور هستند و سرنوشت و آینده کشور در چند سال دیگر خواه ناخواه به دست آنها می‌افتد. بنده نیز جامعه مورد مطالعه خود را جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال قرار داده‌ام. در اینجا ابتدا بخشی از نتایجی که از پژوهش‌ها می‌آید که در چند سال اخیر به دست آمده آورده می‌شود و بعد از آن مسائلی را که جوانان در سر کلاس مطرح می‌کردند ذکر می‌شود.

در یکی از پژوهش‌هایی که در سال ۱۳۹۹ تحت عنوان «اندیشه سیاسی نسل چهارم انقلاب نسبت به آرمان‌های اولیه انقلاب (استقلال - آزادی - عدالت اجتماعی)» انجام شد و در سال ۱۴۰۲ در مجله علمی پژوهش‌های انقلاب اسلامی به چاپ رسید. این نتایج به دست آمد: نگرش نسل چهارم انقلاب در مورد آزادی این است که آزادی یعنی اینکه افراد در فکر و بیان آزاد باشند و بیش از هر چیزی خواستار عدالت اجتماعی بودند.

۶. نظر آزمودنی‌ها در مورد درک آنها از واژه آزادی

درصد فراوانی	کدام گزینه بیان کننده بهتر در درک شما از واژه آزادی است ؟
۹٪	آزادی سیاسی (اجتماعات - احزاب - فعالیت سیاسی)
۳۹٪	آزادی اجتماعی (احوال شخصی - پوشش - شغل)
۶٪	آزادی های حکومتی (آن چه حکومت عمل به آن را مصلحت می داند)
۴۵٪	آزادی فکر و بیان
۱۰۰٪	جمع کل

نتایج به دست آمده از جدول فوق نشان می‌دهد که: بیشترین افراد (۴۵٪) بهترین درک خود از واژه آزادی را آزادی فکر و بیان می‌دانند. از این نتایج می‌توان فهمید که آزمودنی‌ها خواستار آزادی از نوع آزادی فکر و بیان هستند. و با توجه به اینکه آزادی پوشش (۳۹٪) در درجه دوم اهمیت برای آنان قرار دارد می‌توان این برداشت را داشت که جوانان نسل چهارم انقلاب بیشتر به دنبال شنیده شدن حرف‌هایشان هستند و برداشتن حجاب ممکن است بیشتر وسیله‌ای باشد برای جلب توجه مسئولان به خواسته‌هایشان تا اینکه نوعی مخالفت باشد.

۷. نظر آزمودنی‌ها در مورد اولویت استقلال- آزادی- عدالت اجتماعی

درصد فراوانی	ترجیح می‌دهید مسئولان حکومت به کدام گزینه زیر توجه بیشتر کرده و اولویت دهند؟
۱۲٪	استقلال- آزادی
۵۵٪	آزادی- عدالت اجتماعی
۳۰٪	عدالت اجتماعی- استقلال
۳٪	تثبیت نظام - صدور انقلاب
۱۰۰٪	جمع کل

نتایج به دست آمده از جدول فوق نشان می‌دهد که: بیشترین افراد (۵۵٪) افراد معتقدند که مسئولان کشور به آزادی و عدالت اجتماعی توجه بیشتری کرده و اولویت دهند. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که آزمودنی‌ها بیش از هر چیزی خواستار آزادی و عدالت اجتماعی در کشور هستند، این مسئله که افراد بیشتر از هر چیزی خواستار عدالت اجتماعی هستند می‌تواند این پیام را داشته باشد که اگر عدالت اجتماعی و آزادی در جامعه بیشتر شود ممکن است خیلی از رفتارهای هنجارشکنانه‌ای که امروزه در جامعه وجود دارد کمتر شود یا به کل از بین برود.

در یک مقاله دیگر تحت عنوان «مقایسه اندیشه سیاسی نسل اول و چهارم انقلاب در مورد آرمان‌های اولیه انقلاب (استقلال- آزادی- عدالت اجتماعی)» که در سال ۱۴۰۲ در مجله علمی رهیافت انقلاب اسلامی پذیرفته شده است این نتایج به دست آمده است که نگرش جوانان نسل چهارم نسبت به نگرش نسل اول در مورد آرمان‌های اولیه انقلاب تغییر کرده است. جوانان نسل چهارم بیش از هر چیزی خواستار آزادی و عدالت اجتماعی هستند و در پاسخ به سؤالی که درک آنها از آزادی چه چیزی است؟ بیش از هر چیزی گفته‌اند درک آنها از آزادی، آزادی فکر و بیان است.

۸. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد اولویت مسئولان حکومت در زمینه‌ی آرمان‌های اولیه انقلاب

فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی
۴۹	%۱۲	%۱۲	%۱۲
۲۲۲	%۵۵	%۵۵	%۶۷
۱۱۶	%۲۹	%۲۹	%۹۶
۱۳	%۳	%۳	%۱۰۰
۴۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	

جدول: تحلیل محتوای روزنامه کیهان برای دستیابی به اندیشه نسل اول انقلاب در مورد اولویت مسئولان حکومت در زمینه آرمان‌های اولیه انقلاب

در روزنامه ۲۵ دی ۱۳۵۷ در دو مطلب افراد خواستار استقلال و آزادی هستند.
۲۹ اسفند ۱۳۵۷ خواستار استقلال و آزادی هستند.
۶ فروردین ۱۳۵۸ خواستار تثبیت نظام و صدور انقلاب هستند.
۶ فروردین ۱۳۵۸ خواستار آزادی و عدالت اجتماعی هستند
۲ آبان ۱۳۵۸ خواستار آزادی و عدالت اجتماعی هستند
۱۸ مهر ۱۳۵۸ در دو مطلب در همان شماره خواستار استقلال و آزادی هستند
۱۸ مهر ۱۳۵۸ خواستار آزادی و عدالت اجتماعی هستند

جدول فوق نشان می‌دهد که نسل اول انقلاب بیشتر ترجیح می‌دهند مسئولان حکومت استقلال، آزادی و عدالت اجتماعی را در اولویت قرار دهند.

مقایسه اندیشه سیاسی نسل اول و نسل چهارم انقلاب درباره اولویت مسئولان حکومت به

مسائل:

جدول فوق نشان می‌دهد که نسل اول انقلاب بیشتر ترجیح می‌دهند مسئولان حکومت استقلال، آزادی و عدالت اجتماعی را در اولویت قرار دهند و نسل چهارم انقلاب بیشتر ترجیح می‌دهند مسئولان، آزادی و عدالت اجتماعی را در اولویت قرار دهند.

نتیجه اینکه اندیشه نسل چهارم انقلاب نسبت به نسل اول در مورد ترجیح آنها برای اولویت دادن حکومت تغییر کرده به طوری که نسل اول انقلاب بیشتر معتقد به اولویت دادن به استقلال و آزادی است و نسل چهارم بیشتر معتقد به آزادی و عدالت اجتماعی است.

تأکید زیاد نسل چهارم بر آزادی و عدالت اجتماعی توجه بیش از پیش به این مقوله را می‌طلبد و این آمار نشان می‌دهد که مشکل برخی رفتارهای ناهنجار و ضد ارزش در جامعه از کجاست و می‌توان با برنامه‌ریزی بهتری در زمینه تحقق عدالت اجتماعی و آزادی جلوی خسارت زیانبار را گرفت.

۹. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد درک از واژه آزادی

فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	
۳۹	%۹	%۹	%۹	آزادی سیاسی (اجتماعات - احزاب - فعالیت سیاسی)
۱۵۷	%۳۹	%۳۹	%۴۹	آزادی اجتماعی (احوال شخصیه - پوشش - شغل)
۲۴	%۶	%۶	%۵۵	آزادی های حکومتی (آن چه حکومت عمل به آن را مصلحت می‌داند)
۱۸۰	%۴۵	%۴۵	%۱۰۰	آزادی فکر و بیان
۴۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰		جمع کل

نتایج حاصل از جدول فوق نشان می‌دهد که نسل چهارم انقلاب بیش تر معتقد به آزادی فکر و بیان و همچنین آزادی اجتماعی هستند.

جدول: تحلیل محتوای روزنامه کیهان برای دستیابی به اندیشه نسل اول انقلاب در مورد درک از واژه آزادی

۲۳ اسفند ۱۳۵۷	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی اجتماعی (احوال شخصیه، پوشش، شغل)
۲۴ اسفند ۱۳۵۷	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی)
۳۰ دی ۱۳۵۷	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی فکر و بیان
۱۹ فروردین ۱۳۵۸	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی)
۱۹ فروردین ۱۳۵۸	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی اجتماعی (احوال شخصیه، پوشش، شغل)
۳ مرداد ۱۳۵۸	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی اجتماعی (احوال شخصیه، پوشش، شغل)
۲ آبان ۱۳۵۸	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی)
۱۵ آبان ۱۳۵۸	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی)، آزادی اجتماعی (احوال شخصیه، پوشش، شغل)، آزادی فکر و بیان.
۱۸ مرداد ۱۳۵۸	افراد معتقدند بهترین درک از آزادی یعنی آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی)

جدول فوق نشان می‌دهد که نسل اول انقلاب بیشتر معتقد به آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی) بوده‌اند.

مقایسه اندیشه سیاسی نسل اول و نسل چهارم انقلاب درباره درک از واژه آزادی:

جدول فوق نشان می‌دهد که درک نسل اول انقلاب از آزادی بیشتر آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی) و درک نسل چهارم انقلاب از آزادی بیشتر آزادی فکر و بیان است. نظر نسل اول و چهارم انقلاب در مورد آزادی اجتماعی (احوال شخصیه، پوشش، شغل) تقریباً نزدیک به هم است و در حد متوسط معتقد به آن هستند. در مورد آزادی‌های حکومتی هم هر دو نسل تقریباً نظر یکسانی دارند بدین صورت که در نسل اول انقلاب در این زمینه به هیچ مطلبی در روزنامه کیهان اشاره نشده و در نظرسنجی نسل چهارم نیز تنها ۶٪ افراد معتقد به آزادی‌های حکومتی (آن چه حکومت عمل به آن را مصلحت می‌داند) هستند.

نتیجه اینکه در اندیشه چهارم انقلاب در مورد درک از واژه آزادی تغییر صورت گرفته بدین صورت که نسل اول انقلاب از آزادی بیشتر آزادی سیاسی (اجتماعات، احزاب، فعالیت سیاسی) و درک نسل چهارم انقلاب از آزادی بیشتر آزادی فکر و بیان است. اما در درک از آزادی اجتماعی (احوال شخصیه، پوشش، شغل)، آزادی‌های حکومتی (آن چه حکومت عمل به آن را مصلحت می‌داند) تغییری در اندیشه نسل اول و چهارم انقلاب صورت نگرفته است.

مقاله دیگری تحت عنوان «بررسی نقش رسانه‌ها در آگاهی مردم ایران نسبت به شرایط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی پس از انقلاب» که در سال ۱۴۰۲ در مجله علمی گفتمان انقلاب اسلامی به چاپ رسیده. جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال شیراز را در سال ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار داده‌ایم. این جوانان معتقدند در سطح متوسط به فرهنگ ایرانی - اسلامی اعتقاد دارند و در مورد اولویت داشتن فرهنگ ایرانی یا اسلامی برای آنها گفته‌اند که به فرهنگ ایرانی و اسلامی هر دو اعتقاد دارند. در مورد میزان احساس مسئولیت نسبت به مقابله با تهاجم فرهنگی به وطن، بیش از هر چیزی گفته‌اند که در این زمینه احساس مسئولیت زیادی دارند.

۱۰. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد اعتقاد به فرهنگ ایرانی - اسلامی

فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی
خیلی زیاد	۴۵	۱۲/۵	۱۲/۵
زیاد	۹۰	۲۵٪	۳۷/۵
متوسط	۱۵۷	۴۳/۶	۸۱/۱
کم	۵۱	۱۴/۲	۹۵/۳
اصلا	۱۷	۴/۷	۱۰۰٪
جمع کل	۳۶۰	۱۰۰٪	

نتایج حاصل از جدول فوق نشان می‌دهد که اعتقاد به فرهنگ ایرانی - اسلامی در سطح متوسط به بالا است، همان‌طور که در جدول هم نشان داده شده (۴۳/۶) در حد توسط به فرهنگ ایرانی و اسلامی معتقد هستند و (۲۵٪) معتقدند زیاد و (۱۲/۵٪) معتقدند خیلی زیاد به فرهنگ ایرانی - اسلامی معتقد هستند که این آمار نشان دهنده توجه بالای افراد به فرهنگ ایرانی - اسلامی است. این توجه مطلوب به فرهنگ ایرانی - اسلامی نشان می‌دهد که کماکان جوانان ما به ارزش‌های ایرانی و اسلامی در جامعه پایبند هستند و می‌توان از این مسئله به‌عنوان یک امتیاز استفاده کرد و با آموزش‌های مناسب و ایجاد فضای مناسب جوانان را به سمت فرهنگی غنی کشورمان سوق داد.

۱۱. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد اولویت فرهنگی ایران یا اسلام

فرآوانی	درصد فرآوانی	درصد فرآوانی معتبر	درصد فرآوانی تجمعی
ایرانی	۱۸۷	۵۱/۹	۵۱/۹
اسلامی	۲۳	۶/۴	۵۸/۳
ایرانی-اسلامی	۱۴۹	۴۱/۴	۹۹/۷
جمع کل	۳۶۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰

نتایج حاصل از جدول فوق نشان می‌دهد که افراد بیشتر (۵۱/۹) فرهنگ ایرانی برایشان اولویت دارد اما نکته جالب توجه این است که (۴۱/۴٪) معتقدند که فرهنگ ایرانی و اسلامی برایشان اولویت دارد که اگر (۶/۴٪) که معتقدند که فرهنگ اسلامی برایشان اولویت دارند را به آن اضافه کنیم تقریباً درصدی مشابه افرادی که اعتقاد به فرهنگ ایرانی دارند به دست می‌آید و بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که برای افراد جامعه فرهنگ ایرانی و اسلامی هر دو به یک میزان اهمیت دارد. و این‌جا بسی خرسندی است که رسانه‌های معاند و فضای مجازی با تمام تلاش‌هایی که انجام داده‌اند برای تغییر در نگرش جوانان نسبت به فرهنگ ایرانی - اسلامی، توانسته‌اند موفق شوند و هنوز فرزندان این خاک به فرهنگ و ارزش‌های کشورشان معتقد هستند.

۱۲. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد احساس مسئولیت نسبت به مقابله با تهاجم فرهنگی به وطن

فرآوانی	درصد فرآوانی	درصد فرآوانی معتبر	درصد فرآوانی تجمعی
خیلی زیاد	۵۴	٪۱۵	٪۱۵
زیاد	۱۱۴	۳۱/۷	۴۶/۷
متوسط	۱۳۲	۳۶/۷	۸۳/۳
کم	۳۹	۱۰/۸	۹۴/۲
اصلاً	۲۱	۵/۸	٪۱۰۰
جمع کل	۳۶۰	٪۱۰۰	٪۱۰۰

نتایج حاصل از جدول نشان می‌دهد که بیشتر آزمودنی‌ها در حد متوسط (۳۶/۷) معتقدند که برای نجات کشور از تهاجم فرهنگی احساس مسئولیت می‌کنند اما (۳۱/۷٪) هم معتقدند زیاد برای

نجات کشور از تهاجم فرهنگی احساس مسئولیت می‌کنند مجموع این درصد نشان می‌دهد که حدود ۷۰٪ افراد در حد متوسط و زیاد نسبت به تهاجم فرهنگی احساس مسئولیت می‌کنند. این آمار می‌تواند خیلی امیدوار کننده باشد که جوانان ما به کشورشان تعلق خاطر دارند و اگر زمانی مشکلی پیش بیاید، همین جوانان هستند که پای کار می‌آیند و از میهن خود دفاع می‌کنند.

پژوهش دیگری در سال ۱۴۰۲ تحت عنوان « بررسی تاثیر رسانه‌ها بر تغییر الگوی جوانان دختر دهه ۸۰ شیراز » انجام داده‌ایم. در این پژوهش نتایجی که به دست آمده نشان می‌دهد: برای جوانان آزادی - عدالت و اقتصاد داخلی خیلی مهم است و آزادی بیان نسبت به سایر آزادی‌ها برایشان اولویت دارد. در پاسخ به سوالی که کدام آزادی برای شما اولویت دارد ابتدا آزادی بیان برای آنها اولویت داشته و آزادی پوشش در رتبه بعدی قرار دارد.

۱۳. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد اهمیت آزادی برای افراد

سوال: به چه میزان آزادی برای شما مهم است؟	تعداد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمیعی
زیاد	۳۰۳	۷۹/۴	۷۹/۴	۱۰۰٪
متوسط	۷۲	۱۹٪	۱۹٪	۲۰/۶
کم	۹	۱/۶	۱/۶	۱/۶
جمع کل	۳۸۴	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۱۰۰٪

نتایج حاصل از جدول فوق نشان می‌دهد آزادی برای دختران دهه ۸۰ (۷۹/۴) زیاد مهم است. یکی از دلایلی که امروزه آزادی برای دختران مهم است این می‌تواند باشد که نگرش خانواده‌ها نسبت به تربیت فرزندان‌شان عوض شده و بر خلاف والدین قبل که سعی در مطیع بار آوردن فرزندان‌شان داشتند، والدین نسل جدید، آزادی عمل بیشتری به فرزندان‌شان می‌دهند و این می‌تواند علت‌های مختلفی داشته باشد، مانند استفاده از فضای مجازی و آموزش‌هایی که توسط روانشناسان در این فضا به آنها داده می‌شود. از طرف دیگر هم خود دختران وقتی در فضای مجازی دختران هم سال خود را می‌بینند که رفتار آزادانه‌ای از خودشان نشان می‌دهند اینان نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرند. بنابراین می‌توان گفت که استفاده از فضای مجازی روی نگرش دختران دهه ۸۰ مؤثر بوده است.

۱۴. میزان نظر آزمودنی‌ها در مورد اولویت نوع آزادی برای افراد

سوال: کدام آزادی برای شما اولویت دارد؟	تعداد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمیعی
بیان	۲۲۶	۵۸/۷	۵۸/۷	۵۸/۷
سیاسی	۶۴	۱۶/۷	۱۶/۷	۷۵/۴
اقتصادی	۶۲	۱۵/۹	۱۵/۹	۹۱/۳
حجاب	۲۶	۷/۱	۷/۱	۹۸/۴
همه موارد	۶	۱/۶	۱/۶	%۱۰۰
جمع کل	۳۸۴	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که برای دختران دهه ۸۰ آزادی بیان (۵۸/۷) بیش از هر آزادی دیگری اولویت دارد. و آزادی حجاب برای آنها کم‌ترین (۷/۱) اولویت را دارد. با توجه به این نتایجی که به دست آمده شاید بتوان گفت که برداشتن حجاب دختران دهه ۸۰ ضدیت با دولت نیست بلکه نوعی واکنش است برای اینکه به حرف آنها گوش داده شود و خواسته‌های آنها مورد توجه قرار گیرد. در اینجا این نکته به ذهن می‌آید که استفاده دختران دهه ۸۰ از فضای مجازی به آنها یاد داده که به دنبال آزادی بیان باشند اما چون اغلب این فضاها به دنبال منفعت طلبی خود هستند، آموزش را به گونه‌ای داده‌اند که دختران به سمت شکستن هنجارها و برداشتن حجاب بروند و به دنبال آن به سمت استفاده از وسایل آرایشی و عمل‌های زیبایی بروند که در این صورت شرکت‌های لوازم آرایشی و شرکت‌هایی از این قبیل سود مورد نظر خود را به دست می‌آورند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از فضای مجازی روی نگرش افراد در مورد آزادی تاثیر گذار بوده است.

در روشی که دانشجویان سر کلاس صحبت می‌کردند، آنها به چند نکته مهم اشاره و تاکید می‌کردند که با ظاهر اعتراضات آنها متفاوت بود. وقتی از آنها پرسیده می‌شد، چرا این رفتارهای هنجار شکنانه را انجام می‌دهند، مثلاً چرا حجاب خود را برداشته‌اید؟ می‌گفتند؛ بحث ما از این کار حجاب نیست، خواسته ما چیز دیگری است و آن بهبود وضعیت اقتصادی و ایجاد عدالت اجتماعی است و مهمتر اینکه آنها خواستار آزادی بیان و شنیده شدن صدایشان بودند. آنها می‌گفتند ما دوست داریم یک گوش شنوایی باشد که به حرف‌های ما گوش بدهد و اهمیت قائل شود برای خواسته‌های ما. در تجربه چند ساله که در ارتباط با این نسل دارم متوجه شده‌ام که نگرش آنها نسبت به مسائل مختلف بسیار نسبت به نسل‌های قبل متفاوت شده است و روی عقایدی که دارند محکم ایستاده‌اند. نسلی نیستند که هر چیزی را به راحتی بپذیرند، هر چیزی که به آنها ارائه می‌شود را به چالش می‌

کشند و روی آن تفکر می‌کنند. در یکی از بحث‌هایی کلاسی که با دانشجویان انجام می‌دادیم از آنها پرسیدم به چه میزان امید به آینده دارید؟ خیلی جالب بود که به بیش از نیمی از کلاس به آینده امیدوار بودند و فقط خواستار حمایت مسولان بودند که بتوانند به شکوفایی برسند. در صحبت‌هایی دیگری که با هم داشتیم از آنان پرسیدم که اگر شرایط مهاجرت برایتان فراهم باشد، آیا مهاجرت می‌کنید؟ پاسخی که به این سوال دادند نیز خیلی جالب بود که تعداد زیادی از آنها می‌گفتند مهاجرت نمی‌کنند، چون که نمی‌توانند از خانواده‌شان جدا شوند و ایران را جای بهتری برای زندگی می‌دانستند البته در صورتی که مشکلاتی که در حال حاضر در جامعه وجود دارد برطرف شود، البته بخش اعظم مشکلات از نظر جوانان مشکلات اقتصادی است و بیش از هر چیزی خواستار کاهش تورم و از بین رفتن مشکلات اقتصادی هستند.

۱۵. ارتباط با منافع ملی و گزینه‌های راهبردی

مسئله حجاب- ارتباط با جنس مخالف- استفاده از دخانیات یا هر رفتار خارج از عرف و ارزش‌های ایرانی- اسلامی که امروزه در بین جوانان ما رواج یافته است بسیار مهم است و اگر راه حلی برای آنها پیدا نشود می‌تواند عواقب فاجعه‌آمیزی داشته باشد. دقیقاً آینده پژوهی هم به همین نکته اشاره دارد که امروز را مورد بررسی قرار دهیم تا بتوانیم راه حل مناسبی برای مشکلاتی که ممکن است در آینده برای ما بوجود آید به دست آوریم. البته این بررسی‌هایی که امروزه انجام می‌شود خیلی مهم است که به صورت علمی و کارشناسانه باشد و تمامی جوانب امر مورد بررسی قرار گیرد، چراکه اگر به صورت دقیق مسئله مورد بررسی و تجربه و تحلیل قرار نگیرد ممکن است تصمیم‌هایی که گرفته می‌شود یا برنامه‌هایی که تدوین می‌شوند خودشان زمینه‌ساز بروز مشکلات دیگری بشوند و جامعه را علاوه بر مشکلات فعلی دچار مشکلات دیگری نیز کند.

۱۶. نتیجه‌گیری و ارائه راهکارهای سیاست‌گذارانه

با توجه به مطالعات علمی و تجربی که نگارنده داشته‌است چند پیشنهاد در ادامه ذکر می‌شود:

۱- شیوه برخورد با جوانان دوستانه باشد، به آنها شخصیت بدهیم. وقتی با مهربانی و ملاحظت با آنها برخورد کنیم یقیناً آنها نیز واکنش مناسبی نشان خواهند داد. در موارد زیادی از جوانان شنیده‌ام که نسبت به طرز برخورد کسانی که به آنها تذکر می‌دادند معترض بودند و می‌گویند اگر به روش بهتری به ما تذکر بدهند ما بهتر می‌پذیریم.

۲- اجازه ابراز وجود به جوانان بدهیم. شاید یکی از دلایل رفتار هنجار شکنانه‌ای که امروزه برخی از جوانان انجام می‌دهند این باشد که در کودکی به آنها اجازه ابراز وجود داده نشده و سرخورده

شده‌اند و در سنی رسیده‌اند که از استقلال بیشتری برخوردار شده‌اند و به داخل جامعه آمده‌اند در جامعه هم آن طور که باید و شاید امکان ابراز وجود کردن برایشان فراهم نبوده و با رفتارهای هنجار شکنانه مانند برداشتن حجاب، مصرف دخانیات و ... می‌خواهند ابراز وجود کنند.

۳- به حرف‌های جوانان گوش داده شود. جوانان وقتی به حرف‌هاشان گوش داده می‌شود خیلی احساس خوبی دارند و خیلی بهتر به حرف‌های طرف مقابل گوش می‌دهند. به نظر می‌رسد یکی از افرادی که می‌تواند واسطه خوبی باشد برای اینکه حرف‌ها و خواسته‌های جوانان را به گوش مسئولین برساند اساتید دانشگاه باشند. آنها می‌توانند پلی باشند بین جوانان و مسئولان و درد و دل‌های جوانان را بشنوند و به آن ترتیب اثر بدهند.

۴- توجه به این نکته که امروزه عصر ارتباطات است و فرهنگ‌پذیری جوانان دیگر تنها از داخل کشور صورت نمی‌گیرد و جوانان به راحتی با فرهنگ و ارزش‌های سایر جوامع آشنا می‌شوند و از آنها تاثیر می‌پذیرند. ما باید با روش‌های سهل‌نگرانه‌تری نسبت به قبل با این جوانان برخورد کنیم تا جذابیت فرهنگ‌های دیگر برای آنها کمتر شود و بیشتر جذب فرهنگ و ارزش‌های غنی ایرانی - اسلامی کشور خودمان شوند.

۵- به جوانان مسئولیت داده شود، وقتی به آنها مسئولیت بدهیم از یک طرف احساس دیده شدن و مفید بودن به آنها دست می‌دهد و از طرف دیگر امید به آینده در آنها تقویت می‌شود.

۶- جوانان ما به شدت به کشورمان علاقه دارند و این علاقه نشان می‌دهد که می‌توان از آنها به عنوان یک پتانسیل خوب برای آبادانی کشور استفاده کرد. آنها فقط فضایی می‌خواهند که بتوانند در آن فعالیت کنند و به کمال برسند ما با فراهم کردن این محیط مناسب برای پیشرفت آنها می‌توانیم به آینده بسیار خوبی با این جوانان دست یابیم.

۷- جوانان فرزندان این خاک و بوم هستند، سرمایه‌های ارزشمندی هستند که خیلی از کشورهای حتی پیشرفته‌تر از کشور ما این سرمایه را ندارند و به دنبال به دست آوردن آنها می‌باشند، طوری با جوانان برخورد شود که یقین حاصل کنند برای این کشور مهم و ارزشمند هستند، همین باعث علاقه بیش از پیش آنها به سرزمین خودمان می‌شود و بدین وسیله می‌توان جلوی مهاجرت‌های بی‌رویه‌ای که در چند سال اخیر اتفاق افتاده است گرفته می‌شود.

منابع

- ترکی، حسین؛ پارسای، رضا (۱۴۰۲). «آینده پژوهی قومیت‌گرایی و تأثیر آن بر امنیت جمهوری اسلامی ایران (مورد مطالعه: قومیت عرب)»، مجله مطالعات بنیادین و کاربردی جهان اسلام، شماره ۱۶ خزایی، سعید؛ محمود زاده، امیر (۱۳۹۲). «آینده پژوهی، تهران: انتشارات علم‌آفرین.
- خزایی، سعید؛ نصر اصفهانی، علیرضا؛ امیر حسین، رهبر (۱۴۰۱). «تأملی معرفت‌شناختی بر آینده پژوهی»، مجله آینده پژوهی انقلاب اسلامی، شماره ۱۳
- ذاکری، امیر؛ ملایجردی، احسان؛ فتح‌اله بیاتی، محسن (۱۳۹۲). «تجربه نگاری با هدف استخراج درس آموخته‌ها، مطالعات موردی: تدوین آموخته‌های چند طرح تحول اداری»، ششمین کنفرانس مدیریت و دانش، تهران
- رضایی، صفیه (۱۴۰۲). «ظرفیت‌شناسی ابزارهای آینده‌پژوهی در سیاستگذاری رسانه»، مجله علوم خبری، شماره ۴۶
- شیروودی، محمد سجاده؛ مکرمی پور، محمد باقر (۱۴۰۱). «سناریو چالش‌های آینده پیش روی انقلاب اسلامی»، مجله مطالعات دولت پژوهی در جمهوری اسلامی ایران، سال هشتم، شماره ۴
- عبدی لیفکوئی، عاطفه؛ کریمی، علیرضا (۱۴۰۲). «آینده پژوهی جایگاه خانواده در ایران قوی: بررسی نگرش دانشجو معلمان دختر به مسئله جوانی جمعیت (مطالعه موردی: استان تهران)»، مجله پویا در آموزش علوم انسانی، دوره هشتم، شماره ۳۱
- علیزاده، عظیم (۱۴۰۱). «تبیین مولفه‌های مؤثر در آینده پژوهی راهبردی امنیت داخلی»، مجله امنیت ملی، شماره ۴۶
- فتحی، هژیر؛ واعظ، نفیسه؛ تقی پور، فائزه (۱۴۰۲). «شناسایی پیشران‌های مؤثر بر آینده شبکه‌های اجتماعی مجازی در مواجهه با رسانه‌های جمعی»، مجله مطالعات فرهنگ ارتباطات، شماره ۶۱
- قلی‌زاده زاوشتی، مهدی؛ ملاحسنی، نعیمه؛ عرب بافرانی، محمدرضا؛ اسماعیل پور، علی (۱۴۰۱). «طراحی مدل آینده‌گاری راهبردی به‌منظور پیاده‌سازی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی»، مجله آینده پژوهی انقلاب اسلامی، شماره ۱۱
- مولایی، محمد مهدی؛ قاسمی، محمد هادی (۱۴۰۲). «آینده‌نگاری سرمایه اجتماعی ایران در افق ۱۴۱۰ با استفاده از روش تحلیل ساختاری»، مجله مدیریت سرمایه اجتماعی، سال دهم، شماره ۲
- یگانگی، سید کامران؛ بابائی، فرزانه (۱۴۰۱). «کاربرد پژوهش عملیاتی در آینده پژوهی»، پژوهش‌نامه مدیریت و مهندسی صنایع، شماره ۱۳

Research Article

Future research of the attitude of the youth of the 80s in the field of freedom, economy, culture (case example, Shiraz city)

Fatima Bagheri¹

Date of received: 2024/04/08

Date of Accept: 2024/05/09

Abstract

The purpose of this article was to convey the results of the author's scientific and experimental studies in the direction of future research, so that the author has presented the results of his field studies as well as the experiences he had in the university classroom with students in this article. And by bringing up the current atmosphere of the society, he has given solutions to solve today's problems in the future. The studied community is the youth of Shiraz city and its statistical sample is 18 to 29 years old or in other words from the 80s. The theoretical framework used in this research is derived from Wendell Bell's ideas. The results of the studies show that young people want freedom of thought and expression, improvement of the economic and social situation. Also, they are very interested in their homeland and their belief in Iranian-Islamic culture is at a favorable level. Therefore, by creating the right policies to improve the economic and social situation, we can hope to see the situation improve in the future and the youth will observe the norms and values of the society more.

Keywords: Youth, future research, policy-strategy, Shiraz.

Citation (APA 6th ed. / APSA)

Bagheri, Fatima (Fall 2024). "Future research of the attitude of the youth of the 80s in the field of freedom, economy, culture (case example, Shiraz city)". *Quarterly Journal of Research in History, Politics and Media*. Vol. 7, Num. 3, S.No. 27, pp. 19 - 40.

Resources

Abdi Lifkoi, Atefe; Karimi, Alireza (1402). "The future of research on the status of the family in Iran is strong: investigating the attitude of female student teachers to the problem of the youth of the population (case study: Tehran

¹. PhD candidate in Political Sociology, Researcher and Lecturer at Department of Education, Faculty of Literature and Humanities, Islamic Azad University, Shiraz, Iran.

Email: fatemeh.bagheri1982@gmail.com

Copyright © 2010, KSSI (Karimeh Strategic Studies Institute Of Shiraz). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International, which permits others to download this work, share it with others and Adapt the material.

- Province)", *Poish Journal of Humanities Education*, Volume 8, Number 31. (in Persian)
- Alizadeh, Azim (1401). "Explanation of the effective components in the strategic future research of internal security", *National Security Journal*, No. 46. (in Persian)
- Fathi, Hajir; preacher, Nafisa; Taghipour, Faeze (1402). "Identification of drivers affecting the future of virtual social networks in the face of mass media", *Journal of Communication Culture Studies*, No. 61. (in Persian)
- Khazaei, Saeed; Mahmoudzadeh, Amir (2012). *Future Research*, Tehran: Alam Afarin Publications. (in Persian)
- Khazaei, Saeed; Nasr Isfahani, Alireza; Amir Hossein, leader (1401). "An epistemological reflection on futurism", *Journal of Futurism of the Islamic Revolution*, No. 13. (in Persian)
- Moulai, Mohammad Mehdi; Ghasemi, Mohammad Hadi (1402). "Foresight of Iran's social capital in the horizon of 1410 using the method of structural analysis", *Journal of Social Capital Management*, 10th year, number 2. (in Persian)
- Qolizadeh Zavashti, Mehdi; Molhasani, Naima; Arab Bafarani, Mohammad Reza; Ismailpour, Ali (1401). "Designing a strategic futurist model in order to implement the statement of the second step of the Islamic Revolution", *Journal of Future Studies of the Islamic Revolution*, No. 11. (in Persian)
- Rezaei, Safiya (1402). "Capacity of future research tools in media policy making", *Journal of News Sciences*, No. 46. (in Persian)
- Shiroudi, Mohammad Sajjad; Mukarmipour, Mohammad Baqir (1401). "Scenarios of future challenges facing the Islamic Revolution", *Journal of Governmental Studies in the Islamic Republic of Iran*, Year 8, Number 4. (in Persian)
- Turki, Hossein; Parsai, Reza (1402). "The future of ethnicism research and its effect on the security of the Islamic Republic of Iran (case study: Arab ethnicity)", *Journal of Fundamental and Applied Studies of the Islamic World*, No. 16. (in Persian)
- Yegangi, Seyed Kamran; Babaei, Farzaneh (1401). "The use of operational research in future research", *Journal of Industrial Management and Engineering*, No. 13. (in Persian)
- Zakari, Amir; Malaijardi, Ehsan; Fathullah Bayati, Mohsen (2012). "Empiric writing with the aim of extracting lessons learned, case studies: compilation of lessons learned from several administrative transformation plans", 6th Management and Knowledge Conference, Tehran. (in Persian)

